

AKTYWNOŚĆ TURYSTYCZNO-WYPOCZYNKOWA POLAKÓW BĘDĄCYCH NA EMIGRACJI W LONDYNIE W LATACH 2004-2008

Przedmiotem dysertacji są zachowania turystyczne polskich emigrantów przebywających w Londynie w latach 2004-2008. Wybór tematu rozważań wynikał z chęci poznania mechanizmów warunkujących proces kształtowania się zachowań turystycznych emigrantów w miastach. Autor poszukuje odpowiedzi na pytania dotyczące uczestnictwa w turystyce emigrantów; jak uczestnictwo w turystyce zmienia się w czasie i przestrzeni? Kim są i skąd pochodzą polscy emigranci? Jak długo przebywają na emigracji? Jakie czynniki warunkują proces kształtowania się aktywności turystycznej? Odpowiedź na tak sformułowaną problematykę badań zawarto w hipotezach pracy:

- I. Polscy emigranci przebywający w Londynie posiadają odmienny wzorzec zachowań turystycznych zarówno w odniesieniu do ogółu społeczeństwa polskiego jak i brytyjskiego.
- II. Poziom aktywności turystycznej polskich emigrantów mieszkających w Londynie zmienia się wraz z długością pobytu na obczyźnie. Czas pobytu na emigracji powoduje stopniowe przejmowanie wzorca zachowań turystycznych charakterystycznego dla ogółu społeczeństwa kraju emigracji.
- III. Początkowo główną formą uprawianej turystyki przez emigranta są odwiedziny krewnych i znajomych (VFR). W miarę wydłużania pobytu na obczyźnie postępuje zróżnicowanie form uprawianej turystyki i przestrzeni turystycznej.
- IV. Aktywność turystyczna polskiego emigranta mieszkającego w Londynie uwarunkowana jest czynnikami demograficznymi, społecznymi, ekonomicznymi, przestrzennymi (historią zamieszkania), motywującymi oraz długością pobytu na obczyźnie.
- V. Determinanty demograficzne (płeć, wiek, stan cywilny i sytuacja rodzina), społeczno-ekonomiczne (wykształcenie i dochód), geograficzne (miejsce urodzenia) warunkują wybór przestrzeni turystycznej. Wybór przestrzeni turystycznej może być miernikiem m. in. procesów adaptacji, integracji społecznej i polaryzacji społeczno-ekonomicznej polskich emigrantów w Londynie.

W celu uzyskania materiału źródłowego przeprowadzono badania ankietowe. W pracy zastosowano metodę reprezentatywną, gwarantującą odpowiednią dokładność przy szacowaniu dynamiki, struktury i wielkości badanego zjawiska (Ostrowski 1972, Frankfort-Nachmias, Nachmias 2001). Podczas losowania wykorzystano wzór proporcjonalnego losowania warstwowego. Losowanie przeprowadzone zostało warstwowo dla każdej z 33 dzielnic Londynu (*warstw równorzędnych*) miasta proporcjonalnie do zarejestrowanej liczby Polaków.

Realizacja przyjętych celów badawczych pracy umożliwiła autorowi weryfikację przyjętych hipotez. Badania, w większości, potwierdziły ich trafność.

Wartości wskaźnika aktywności, stanowią jeden z elementów, odróżniających respondentów od ogółu społeczeństwa polskiego i brytyjskiego. Ważne wnioski uzyskano również w wyniku analizy cech wyjazdów turystycznych. Ustalono, że wypoczynek i rekreacja nie były głównym celem wyjazdów emigrantów. Największe znaczenie, w strukturze zidentyfikowanych celów wyjazdów, miały odwiedziny krewnych i znajomych.

Wzorzec zachowań turystycznych emigrantów ulega zmianom. Zakres zmian preferencji turystycznych wiąże się ze stopniem poznania przestrzeni wypoczynku w miejscu zamieszkania i pracy oraz zmianami wartości wskaźnika aktywności turystycznej wraz z długością pobytu

respondentów na obczyźnie. Prezentowane jest również przekonanie, że korzystanie z zasobów turystyczno-wypoczynkowych Londynu sprzyjało procesom asymilacji, integracji społecznej i polaryzacji społeczno-ekonomicznej. Respondenci wykazywali duże zainteresowanie potencjałem wypoczynkowym Londynu. W latach 2004-2008 wskazali miejsca wypoczynku znajdujące się na 63% obszaru miasta. Zauważono również, że wraz z długością pobytu na obczyźnie wzrastało zainteresowanie głównie zasobami londyńskiej dzielnicy turystyczno-wypoczynkowej.

Przeprowadzone obserwacje nie pozwoliły jednoznacznie potwierdzić tezy, mówiącej o stopniowym przejmowaniu zachowań turystycznych emigrantów od Brytyjczyków. Stwierdzono, że zmiany zachowań turystycznych zachodzą w ciągu dłuższego okresu czasu niż objęty analizą przedział czasowy. Niemniej jednak, istnieją przesłanki mówiące o tym, że taki proces ma miejsce. Analiza wartości wskaźnika aktywności informuje o wzroście zainteresowania emigrantów obszarem turystycznym Wielkiej Brytanii. Wraz z długością pobytu, zaczęły pojawiać się nowe formy ruchu turystycznego. Większe znaczenie miały również podróże w celach towarzyskich po Wielkiej Brytanii, niż w wyjazdach zagranicznych. Świadczy to o pojawianiu się związków i zależności pomiędzy emigrantami i Brytyjczykami. Spadek uczestnictwa w wyjazdach do Polski wraz z długością pobytu, informuje o stopniowym osłabianiu się relacji z krajem ojczystym.

Analiza wartości mierników: częstotliwość wyjazdów oraz poziom uczestnictwa powiązane z formą wyjazdów wykazała, że emigranci preferują pobyt u krewnych, znajomych (*VFR tourism*). Preferowana przez emigrantów forma turystyki znajduje swoje odzwierciedlenie w wartościach wskaźnika sezonowości. Obliczone wartości miernika pozwoliły wskazać dwa okresy: bożonarodzeniowy ($W_{si} = 221$) i wielkanocny ($W_{si} = 120$), sprzyjające decyzjom o odwiedzinach najbliższych. Z analizy cech wyjazdów turystycznych wynika, że głównym celem podróży była chęć odwiedzin, spotkania z najbliższymi. Świadczy to przede wszystkim o słabym rozwoju społecznym polskich emigrantów w miejscu zamieszkania. Interesujące wnioski wynikają z analizy wyjazdów po Wielkiej Brytanii. Wynika z nich, że nastąpił wyraźny wzrost znaczenia celu odwiedzin krewnych, znajomych (wzrost liczby wyjazdów w roku 2008 wynosił 23% w porównaniu z rokiem 2004) oraz spadek znaczenia celów poznawczych. Można zakładać, iż wśród polskich emigrantów nastąpiło osłabienie się bezpośrednich, osobistych kontaktów z przyrodą, kulturą, bądź życiem społecznym, z ludnością odwiedzanych terenów. Zachodzące zmiany w strukturze celów wyjazdów świadczą o rozwoju nowych, społecznych form oraz odbudowie starych form społecznych.

Jednym z głównych celów pracy było badanie wpływu wybranych czynników na aktywność turystyczną i rozwój przestrzeni turystycznej emigranta. Wykazano, że wybrane czynniki, w różny sposób warunkują uczestnictwo w wyjazdach krajowych (po Wielkiej Brytanii), zagranicznych oraz podróżach do Polski. Dodatkowo, uczestnictwo w wyjazdach turystycznych emigrantów, według przyjętych czynników, było silnie modyfikowane długością pobytu na obczyźnie.